

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Virtute ac Sacrameto Pœnitentiæ

Bosco, Jean a

Lovanii, 1670

Concl. XVII. Quando medium, quod assumitur ad aliquem finem, est sufficiens ad peccatum mortale, finis autem minimè, v.g. si quis omittat Sacrum propter studium; non est necessarium in Confessione ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73393)

Penitentia disp. 22. sect. 4. & ideo nu. 9. sic inquit: Secundò fieri potest, ut finis ipse habeat malitiam mortalem; medium autem minimè illam ex se habeat, sed solum quia ordinatur ad talem finem; ut si quis eat in agrum ad occidendum inimicum &c. & tunc per se necessarium est confiteri intentionem cum ea gravitate, quæ est in executione ejus integra vel partiali, quamvis in particulari non explicetur medium, quia ejus effectio non habet aliam specialem malitiam. Hæc ille, cui consentio. Fortè etiam Herinex supra nihil aliud intendit, quamvis plus videatur dicere.

382. Quid intelligatur per Circumstantiam Car.

Et ecce pervenimus ad circumstantiam, Cur, sive, Propter quid; pro qua Noto cum Suario supra nu. 10. fieri posse, ut objectum electionis, seu medium quod assumitur ad aliquem finem extrinsecum (hic enim intelligitur per circumstantiam, Cur; nam finis intrinsecus potius est objectum) ut, inquam, medium sit sufficiens ad peccatum mortale, finis autem minimè; ut si quis omitat Sacrum propter studendum: & tunc quæritur, an sit necessarium explicare hunc finem? Respondeo:

CONCLUSIO XVII.

Quando medium, quod assumitur ad aliquem finem, est sufficiens ad peccatum mortale, finis autem minimè, v. g. si quis omitat Sacrum propter studium; non est necessarium in Confessione explicare hunc finem, sed sufficit confiteri omissionem Sacri.

383. Quando studium est finis omissionis Sacri participat ejus malitiam Logo. Dicastillo.

Usè disputat pro hac Conclusione Cardin. Lugo de Penit. disp. 16. sect. 11. quem sequitur Dicastillo disp. 9. dub. 8. cap. 4. Ego, volens consulere brevitati, in primis admitto, studium, quando est causa motiva seu finalis omissionis Sacri, participare ejus malitiam: nam ille actus virtute est contra præceptum affirmativum audiendi Sacrum; qui enim præcipit hic & nunc aliquid fieri, virtute prohibet positionem causæ impeditivæ, seu potius impediens observantiam præcepti.

Probat.

Hinc voluntas studendi in casu Conclusionis, est virtualiter voluntas omitendi Sacrum, sicuti voluntas efficax finis, est virtualiter voluntas medii necessarii ad finem consequendum: ergo eadem objectum utriusque voluntatis: ergo eadem malitia studii & omissionis Sacri, etiam numerica, quia appetuntur per modum unius, quia unum propter alterum.

Sicuti ergo non peccat duplici peccato specie aut numero, qui accipit gladium ut alterum occidat, uno homicidii, altero acceptationis gladii, quia tota malitia acceptationis gladii est denominativa à malitia homicidii; pariter non peccat duplici peccato, qui omitit Sacrum propter studium; quia tota malitia studii est denominativa à malitia omissionis Sacri: ideo enim studium malum est, quia causat omissionem Sacri, quæ mala est; sive quia impedit impletionem præcepti affirmativi audiendi Sacrum.

Itaque habent eandem malitiam, eodem modo, quò voluntas interna non audiendi Sacrum, & externa omisso auditiois, quæ licet sint peccata physice plura; in morali tamen assumptione unicum, ut latius dicam scilicet sequenti. Ergo non est necessarium in Confessione explicare studium, sed sufficit confiteri omissionem Sacri; sicuti non est necessarium in Confessione explicare actum internum, sed sufficit confiteri actum externum; & sicuti non est necessarium in Confessione explicare acceptationem gladii, sed sufficit confiteri homicidium.

Dices: Studium tali casu non solum opponitur virtuti Religionis, sed etiam virtuti studiositatis, quæ inclinat voluntatem ad studendum debito modo; sicuti indebiti sumptus repugnant liberalitati, & excessus in cibo temperantiæ.

Respondeo I. studiositatem ex genere suo non obligare sub mortali, adeoque illum excessum, si quis est, non esse ex se mortalem; ac proinde non necessariò explicandum in Confessione.

Respondeo II. cum Lugone supra n. 481. illud studium non habere malitiam contra virtutem studiositatis; quia hæc secundum se solum petit studium sufficiens ad sciendum, quæ oportet scire, & excludit excessum, quò volumus scire superflua & noxia. Unde retorqueatur exemplum temperantiæ: quia si aliquis comedat aliena, peccat quidem contra iustitiam, non tamen contra temperantiæ, si non plus vel minus comedat ex alienis, quam exigit bona corporis valetudo, quæ est regula virtutis temperantiæ. Similiter qui facit sumptus moderatos, sed cum scandalo proximi quod tenebatur vitare, peccat quidem contra Charitatem, sed non contra liberalitatem, quæ ex se solum excludit prodigalitatem & avartitiam.

Fateor, liberalitas respicit sumptus honestos, sicut & temperantia comestionem honestam, & studiositas studium honestum; sed non quacumque honestate, verum honestate propriâ illi virtuti, id est, secundum regulam præscriptam à tali virtute, v. g. à virtute studiositatis, ut necessaria sciatur, & superflua ac noxia ignorentur: jam autem studium in

casu proposito illam regulam, endum necessaria est contra regulam præcipit cultu pro isto tempore studium non fit in gulis defectibus equidem non est positâ virtuti (tu

Sicut ergo ad putâ studium rei objecto, potest ne vana gloriæ ri ex effectu omis? Non video in priori casu studium vana gloriæ; in malitiam, nisi

Nec obstat; Prælationem Prælati studiositati, est prohibitione fo

disparitas est, quod motivo studiositatis; at verò nem Missæ, & dium, ut Missa stam studiositatis; adeoque contra non peccat contra

solam Religionem. Instat aliquis prior prohibeat tatis, si aliqui

pondeo: quom prohibeat actum sitionem carniū ad bonam corpore temperantiæ? Sed de facto sit per modo & itud fieri

vellet. Veluti medium consistit in inditudinem: niter) 4. dist.

quod inflat latitudo, & intrindivisibilem punquoad hoc quasi gere: & in quatu

isse sit. Pari ratione titur latitudine non attingendo quia quoad hendentem attinge ca extrema fiat medendo temp comedendo sit

Ut etiam medium Temperantia

temperantia

temperantia

temperantia

casu proposito (ut suppono) non est contra illam regulam, quia non adhibetur nisi ad sciendum necessaria, v. g. articulos Fidei; sed est contra regulam virtutis Religionis, quae praecipit cultum divinum auditionis Missae pro isto tempore. Quamvis ergo absolute illud studium non sit honestum, quia malum ex singulis defectibus, & bonum ex integra causa; equidem non est inhonestum inhonestate opposita virtuti studiositatis.

Sicut ergo actus ex objecto suo bonus, ut puta studium rei necessariae, manens bonus ex objecto, potest vitari extrinsece, v. g. ex fine vanae gloriae; cur non similiter possit vitari ex effectu omissionis Sacri graviter obligantis? Non video disparitatem: adeoque sicut in priori casu studium non habet malitiam nisi vanae gloriae; ita in posteriori casu non habet malitiam, nisi omissionis Sacri.

Nec obstat, quod studium contra prohibitionem Praelati, habeat malitiam oppositam studiositati, estd per se loquendo seclusa hac prohibitione foret actus studiositatis: nam disparitas est, quod Praelatus (ut suppono) ex motivo studiositatis prohibeat hic & nunc studium; at vero Praelatus praecipiens auditionem Missae, & per consequens prohibens studium, ut Missa audiat, non intendit honestatem studiositatis, sed honestatem Religionis; adeoque contraveniens huic prohibitioni, non peccat contra studiositatem, sed contra solam Religionem.

Instat aliquis: Quomodo fieri potest, ut Superior prohibeat studium ex motivo studiositatis, si aliquando est actus studiositatis? Respondeo: quomodo fieri potest, ut Superior prohibeat actum temperantiae, v. g. comestionem carni, quae hic & nunc conduceret ad bonam corporis valetudinem, ex motivo temperantiae? Sicut ergo hoc fieri potest, & de facto fit per praecipium jejunii; eodem modo & istud fieri posset, & fieret, si Superior vellet.

Veluti medium iustitiae commutativa non consistit in indivisibili, sed habet magnam latitudinem: ut docet Scotus (& Alii communitate) 4. dist. 15. q. 2. n. 15. ibi: In isto medio, quod iustitia commutativa respicit, est magna latitudo, & intra illam latitudinem non attingendo indivisibilem punctum aequivalentiae rei & rei; quia quoad hoc quasi impossibile esset commutantem attingere: & in quocumque gradu circa extrema fiat, iuste fit.

Pari ratione medium temperantiae suam patitur latitudinem, & intra illam latitudinem non attingendo indivisibilem punctum cibi, quia quoad hoc quasi impossibile esset comedentem attingere: & in quocumque gradu circa extrema fiat, temperanter fit, sic ut & comedendo temperanter agas, & etiam non comedendo sive abstinendo: imò aliquando

magis temperanter non comedendo, quam comedendo; quia aliquando per abstinentiam à cibo mens fit magis idonea ad suas functiones, quam per comestionem; quamvis aliquando per comestionem non fiat positive idonea, sed etiam positive apta.

Tali ergo casu sive elegeris comestionem, sive abstinentiam, temperanter fiet. Sicut contingit in pretio naturali rerum venalium, sive vendideris rem tuam pretio infimo seu medio vel summo, iuste fiet per se loquendo, id est, nisi lege certum pretium fuerit taxatum: per hanc quippe legem fit, ut quod antea erat pretium, sed non necessarium, iam sit pretium necessarium, ita quod minus pretium dando aut majus accipiendo, iniuste fiat, quod seclusa illa lege iuste fieret; adeoque Superior prohibet actum iustitiae ex motivo iustitiae, & per consequens facit, ut actus, qui per se loquendo foret iustus, posito praecipio sit iniustus.

Ad hunc modum dico; Praelatum posse prohibere actum temperantiae vel actum studiositatis ex motivo ejusdem virtutis; & suo praecipio facere, ut quod per se loquendo foret actus temperantiae vel studiositatis, iam sit actus oppositus istis virtutibus. Et sic de facto Ecclesia; praecipiens diebus Dominicis & Festivis auditionem Sacri ex motivo Religionis, facit, ut studium, impeditum illius auditionis, sit peccatum contra Religionem, quod secluso praecipio non esset peccatum contra Religionem, ut patet, quando propter studium diebus feriatis omitto Sacrum.

Dices: Si est peccatum contra Religionem; ergo explicandum in Confessione; non enim sola malitia (ut dictum est Concl. precedenti circa finem) est explicanda, sed etiam peccatum, seu subjectum illius malitiae: atqui studium in casu proposito est subjectum malitiae; ergo explicandum.

Respondeo; non omnia subjecta malitiae esse explicanda; ut patet, quando quis paravit arma, assumpsit equum, perrexit ad certum locum, ut occideret inimicum, qui sufficienter constituitur, secundum communem sententiam; dicendo: Occidi inimicum; & tamen sunt plura subjecta malitiae: puta, preparatio armorum, assumptio equi &c. quae distincte non exprimuntur, sed solum in confuso, quantum in morali estimatione unum peccatum constituunt cum ipsa occisione. Ergo similiter in casu praesenti, ut constat ex supra dictis: nam sicuti preparatio armorum, assumptio equi &c. sunt media occisionis, & ideo cum occisione unum moraliter peccatum constituunt, & confuse explicantur, explicata occisione; ita omisso Sacri est medium respectu studii, & ideo cum studio unum moraliter peccatum constituit.

Si inferas: Ergo sicuti sufficit in priori casu K k k k k expli.

388. Fieri potest ut sive comeditur, sive abstinetur à comestione, temperanter agas.

Hoc autem casu potest Superior prohibere actum temperantiae.

389. Objectione.

Responso.

390. Instantia.

Actus ex objecto bonus manens bonus potest vitari extrinsece

386. Objectione.

Instantia.

Instantia.

387. Instantia.

Uti etiam medium temperantiae.

Instantia.

explicare occisionem quæ erat finis præparationis armorum; ita sufficit in hoc casu explicare studium; Negatur Consequentia. Ratio disparitatis est; quod in priori casu solus finis sit per se bonus, media autem per se bona, vel saltem indifferentia; in posteriori autem casu finis sit per se bonus, aut saltem indifferens, medium autem malum.

Solvitur.

Igitur in priori casu explicandus venit finis, cujus malitiam media participant, & in quo media confusè intelliguntur, cum finis non possit obtineri sine mediis; in posteriori autem casu oportet explicare medium, cujus malitiam finis participat, & in quo ipse finis confusè intelligitur, cum medium non solet adhiberi, nisi propter aliquem finem; quod autem ille finis sit studium, vel ambulatio, planè materiale est, & impertinens ad malitiam seu rationem peccati, quæ prorsus eadem est in studio & ambulatione. Sicuti quod occideris manu dexterâ vel sinistrâ, gladio vel hastâ, manè aut vesperi, &c. planè materiale est & impertinens ad malitiam homicidii, quæ in omnibus istis mediis omnino eadem est; & ideo sufficit confiteri ipsam occisionem.

391. Quomodo studium possit esse idem peccatum cum omissione Sacri.

Si autem à me quæritur, quomodò studium, quod est actus positivus, possit esse idem peccatum cum omissione Sacri, quæ est aliquid negativum? Respondeo, & quæro; quomodò voluntas omittendi, quæ est actus positivus, non minùs quàm studium, aut voluntas studendi, possit esse, sicuti reverà est, idem peccatum cum externa omissione, quæ est aliquid negativum?

Peccatum omissionis & commissiõnis ali- quando ha- bent ean- dem speciem & numero malitiam.

Dico ergo; peccatum commissiõnis, & omissionis, nonnumquam habere eandem specie malitiam, sive non differre specie in genere moris; ac proinde, qui confitetur ipsam omissionem, etiam sufficienter explicare malitiam volitionis, aut alterius actûs positivi, qui est causa omissionis: malitiam (inquam) saltem specificam, immo etiam numericam; ut patet in volitione furandi, quæ non est peccatum numero distinctum ab ipso furto, nec specialiter est explicanda in Confessione (nisi fortè fuerit contrariis actibus interrupta) estò physicè non solum numero, sed etiam specie ab ipso furto differat. Ergo similiter voluntas omittendi Sacrum, & ipsa exterior omisso; item studium, propter quod omittitur Sacrum, & omisso exterior, estò physicè non solum numero, sed etiam specie differant, unum numero peccatum constituent.

392. Objectio solvitur.

Nec obstat diversitas præceptorum; putà præcepti negativivi, quod vetat habere affectum conformem actui malo, vel quod prohibet ponere obstaculum adimpletionis legis affirmativæ; & præcepti affirmativi, quod præcipit audire Sacrum: non obstat (inquam) hæc di-

versitas, estò admittatur; quia numerica distinctio peccatorum non delimitur ex multiplicatione præceptorum in eadem materia (ut alibi ostendimus) sed ex morali actuum distinctiõne, ut sequenti sectione explicabimus. Jam autem in casu nostro est eadem materia, & idem objectum in genere moris: sicuti est idem objectum, & eadem materia volitionis furandi, furti actualis, & mediis adhibiti ad furandum. Neque est moralis distinctiõ actuum, cum omisso immediatè & proximè ex illis sequatur, vel saltem nata sit sequi.

Hinc, si omisso non sequatur, sicut potest non sequi (quia qui voluit omittere Sacrum, potest mutare hanc voluntatem, & jam velle audire, & de factò audire) tunc sine dubio volitio omittendi, aut volitio studendi, est necessariò explicanda in Confessione.

Itaque in præcepto affirmativo, virtualiter includitur præceptum negativum, prohibens aliquid ponere, quod est contrarium adimpletionis illius præcepti; item prohibens habere affectum conformem non adimpletionis præcepti affirmativi. Quapropter in omni peccato omissionis, nisi sit pura omisso, semper intervenit aliquid peccatum commissiõnis.

Et consimiliter dici potest; in omni præcepto negativo, virtualiter includi aliquid affirmativum, scilicet abstinendi ab illis, que possent esse causa transgressiõnis illius præcepti: quia tamen illa præcepta moraliter sunt eadem, utpotè spectantia eundem finem, sive eandem honestatem; ideo etiam transgressiones sunt ejusdem rationis moralis, ac proinde non specialiter explicandæ in Confessione, quando simul conjunguntur: secùs, si à se mutuo separantur: saltem volitio, si separatur ab omissione externa.

Sin autem ponatur omisso voluntaria volitione; quamvis omisso sit confitenda, tamen ista separatio non est explicanda: nam dato, quod volitio augeat malitiam (ut Alii qui volunt) equidem non mutat speciem vel multiplicat numerum, cum semper maneat idem objectum, & idem moraliter actus: quod enim una omisso sit magis voluntaria, quàm altera, sive una voluntaria positivè, altera solum voluntaria negativè; non aliam specie aut numero arguit malitiam, cum priventur illæ omissiones eadem specie & numero bonitate, ut patet.

Sed contrà: voluntas amandi Deum, est diversa speciei in genere moris, ab ipso amore Dei; hic enim justificat, non illa. Ergo similiter volitio omissionis, ab ipsa omissione.

Respondeo; quando objectum sit per ipsum actum, pro eodem reputari in genere moris volitionem & actum. Sic efficax volitio occidendi, & ipsa actualis occisio reputantur pro eodem peccato in genere moris, quamvis physicè loquendo magis nocet actualis occisio, quàm

quàm voluntas formalissimè sit, at verò velle amari per sequentem debet fieri ille amor Dei, & dicentio, ea nolitio ea enim ita inclinetur ad determinatam omissionem esse illam nolitio nolitio habet totum hæc in tantum elucet censetur equo cret: Nolo amari ra omisso esse licet amandi; illa er propria entitate amoris, cum am distinctus, ut nino distinctum amandi, est am Deus.

Si hæc volitio spondeo ad principium voluntas omittendi actus præcepti, si privatio seu omisso contrà præceptum ter mala; per differat ab omisso rum commissiõnis est in ordine ad ciale repugnans studium, de quo pugnantiam non lenter ostensum gnam, effectum lam non habet:

Nam quod quod Sacrum propter timum in studio simpliciter, falsum vellet tali tempore de fine ultimi spectu illius omisso studium esse finem illud omittit Sacrum est peccaminosum violatio alicujus dè (ut superius est studium, quod sufficienter exp supponitur habet tem ille fuerit differens est ad ejus cognoscere

Addere incorposita sententia

Interveni- tes quod sequitur ex

quàm voluntas occidendi. Iam autem omisso formalissimè sit, volendo non efficere actum: at verò velle amare Deum, non est amare; sed per sequentem determinationem voluntatis debet fieri ille amor.

Igitur eo instanti, quo tenor elicere amorem Dei, & dico: *Nolo elucere*; ac eo ipso cesso, ea nolitio est virtualiter ipsa omisso: in ea enim ita includitur omisso, ut nullâ aliâ intellectuâ determinatione voluntatis intelligam omissionem amoris, cùm implicet simul esse illam nolitionem & amorem: ergo illa nolitio habet totam malitiam omissionis, quia hæc in tantum est mala, in quantum moraliter censetur æquivalere actui positivo, qui diceretur: *Nolo amare*; & eo modo censetur illa pura omisso esse libera. Aliud est de voluntate amandi; illa enim habet suam bonitatem ex propria entitate; non autem quia æquivaleret amori, cùm amor sit actus positivus omnino distinctus, utpote habens objectum omnino distinctum: nam objectum voluntatis amandi, est amor; objectum autem amoris, Deus.

Si hæc solutio non placeat, tunc aliter Respondeo ad principalem objectionem: tamen si voluntas omittendi, vel alia causa impeditiva actus præcepti, sit materialiter quid positivum; atamen quâ peccatum, etiam materialiter, est privatio seu omisso, eatenus enim tantum est contra præceptum, adeoque etiam materialiter mala; per consequens quâ peccatum non differt ab omissione. Sive ergo dixeris peccatum commissionis, sive omissionis, perinde est in ordine ad Confessionem nisi habeat specialem repugnantiam cum alia virtute. Porro studium, de quo loquitur Conclusio, talem repugnantiam non habere, arbitror satis luculenter ostensum: nam si haberet talem repugnantiam, esset cum virtute studiositatis; illam non habet: ergo &c.

Nam quod quidam objiciunt, omittentem Sacrum propter studium, constituere finem ultimum in studio, si intelligant de ultimo fine simpliciter, falsum est: quia propter multa alia vellet tali tempore relinquere studium. Sin autem de fine ultimo secundum quid, scilicet respectu illius omissionis; dico, eodem modo studium esse finem ultimum, quando propter illud omittit Sacrum non præceptum: hoc non est peccaminosum, nisi quatenus adjungitur violatio alicujus præcepti; ergo nec illud. Unde (ut superius dixi) non magis explicandum est studium, quàm quilibet alius finis, qui sufficienter explicatur per omissionem, quæ supponitur habuisse aliquem finem: quod autem ille fuerit studium, vel aliquid aliud, indifferens est ad illam malitiam, & gravitatem ejus cognoscendam.

Adde inconveniens, quod sequitur ex opposita sententia; videlicet, gravius peccare,

qui propter studium omittit Sacrum, quàm qui pure ex negligentia; cùm tamen ille finis videatur aliquantulum omissionem excusare. Probatur: quia in primo casu foret duplex peccatum, unum contra studiositatem, alterum contra Religionem; cùm in secundo casu solum sit unicum peccatum contra Religionem.

Cæterum si hæc vera sunt (quod puto) quando expressè propter studium omittitur Sacrum; indubiè etiam vera erunt, quando studium solum se habet concomitanter, id est, quando suppositâ expressâ voluntate non audiendi Sacrum, eligo potius studere, quàm manere otiosus: immò hæc electio potius videtur esse bona, quàm mala; cùm non sit causa omissionis, sed potius vice versâ omisso sit causa electionis studii. Quòd autem sit effectus omissionis malæ, parùm refert, cùm etiam penitentia sit effectus occasionalis peccati, & tamen propterea non est mala; & alii plures effectus boni sequuntur ex suppositione peccati, juxta illud Apostoli Roman. 8. v. 28. *Quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, ijs, qui secundum propositum vocati sunt sancti.*

Ad quæ verba D. Augustinus lib. de Corrupt. & Grat. cap. 9. *Vsq; adeò prorsus omnia, ut etiam se qui eorum deviam & exoriant, etiam hoc ipsum eis faciat proficere in bonum, quia humiliores redeunt atque doctiores. Sic David, quia filius erat promissionis, non perditionis, expertus, Deo paululum deserente, quid esset ipse. Ecce doctior, & ob hoc etiam humilior, tenuit viam, iam videns & confitens in voluntate sua, Deum decori eius præstitisse virtutem; quod sibi ipsi tribuens, & de se præsumens in tali abundantia, quam præstiterat Deus, non de illo, qui eam præstiterat, dicebat: Non movebor in eternum.*

Scio non esse omnimodam paritatem inter studium in casu nostro, & penitentiam alioquin effectus bonos, qui sequuntur peccatum; quia hi non sunt incompatibiles cum adimplentione præcepti alicujus affirmativi, sicuti est studium cum additione Missæ præceptæ; in hoc tamen est paritas, quod tam penitentia, quàm studium, sint effectus causæ malæ. Sicut ergo Penitentia non propterea mala est; ita neque studium, præcisè quâ effectus illius omissionis malæ, satis probatur, esse malum.

Immo putant Multi, tali casu studium posse esse debitum ex voto, v. g. si quis novisset numquam esse otiosum, vel ex præcepto divino, si Deus præciperet, ut qui non audit Sacrum, saltem studeat. Præterea posset esse opus consilii: quidni enim liceat consulere alicui ut potius studeat, quàm sit otiosus?

Planè (inquis) licet consulere, sicut licet consulere, ut potius foretur, quàm occidat: ergo sum,

opposita sententiæ.

397. Conclusio vera est. etiam quando studium solum se habet concomitantem.

398. studium præcisè quatenus est effectus omissionis Sacri non videtur esse malum.

399. Valde dicitur oppositum.

Kkkkx

ergo furtum non est peccatum ; negatur Consequentiâ ; sed est minus peccatum quàm homicidium : igitur hoc argumentum solum probat esse minus peccatum studere , quàm esse otiosum. Ita Vasquez 1. 2. disp. 92. n. 8. existimans studium tali casu verè esse peccaminosum , nisi priùs voluntas elegerit aliam actionem incompatibilem cum auditione Missæ , v. g. manere domi. Et tunc consequenter negandum foret illud studium posse esse debitum ex voto aut præcepto.

Probat. Ratio Vasquez est ; quia reverà illud studium est causa externæ omissionis : non enim omittere potest , quis , nisi efficiendo aliquid opus externum impossibile cum ipsa auditione Sacri. Veluti cum quis proposuit occidere alterum , non potest id mandare executioni , nisi per hoc vel illud instrumentum ; & tamen accipere hoc in particulari , peccatum est.

Responsio. Respondetur : volitio occidendi , non est occisio ; ac proinde instrumentum , tamquam medium & causa , intrat in occisionem. At verò volitio non audiendi Sacrum , immò omisio volitionis audiendi , est adæquata causa externæ omissionis : quamdiu enim illa perseverat , sive sim domi , sive in templo , sive alibi , habetur omisio auditionis Sacri , quæ non est aliud , quàm vera negatio voluntariæ auditionis : occisio autem , præter voluntatem occidendi , requirit positivam meam actionem.

400. Obiectio solvitur. Si obijcias : Teneor tali casu relinquere studium ; ergo non est opus bonum. Respondetur cum distinctione Antecedentis : teneor immediate , id est , etiam supposito , quòd non velim audire Sacrum ; negatur Antecedens : mediatè , quia scilicet teneor habere voluntatem audiendi Sacrum ; admittitur Antecedens , sed negatur Consequentia. Solum inde sequitur , tale opus bonum supponere voluntatem peccaminosam.

Primo instantia. Instabis : Ergò Sacerdos navigans , si decrevit toto tempore navigationis non recitare Horas Canonicas , minimè peccat projiciendo Breviarium in mare : neque fur , qui firmiter proposuit non restituere rem furtivam , si reddat restitutionem sibi impossibilem : uti nec iste , qui postquam firmiter decrevit non observare votum castitatis , ducit uxorem.

Respondetur. Respondetur N. C. disparitas : quia in his casibus ponitur aliquid , quod est impossibile cum observatione præcepti , etiam pro tempore futuro ; adeoque illa actio respectu illius temporis non est consequens aut concomitans , sed antecedens , & ut vera causa influit in omissiones futuri temporis , & antecedenter ad illas necessitat : at verò in nostro casu studium minimè necessitat ad non auditionem Sacri ; sed positâ voluntate audiendi , statim cessabit studium.

Urges : Ergò saltem , qui die Dominica post voluntatem non audiendi Sacrum , se somno traderet , aut aliam actionem faceret , per quam reddidit sibi omninò impossibilem auditionem Sacri , de novo peccaret.

Respondetur ; sine dubio illam actionem esse malam , hæud equidem necessariò explicandam in Confessione , quia moraliter unum constituit peccatum cum ipsa omissione , ut supra diximus. At verò qui Breviarium projecisset in mare , hoc necessariò dicere debet , specificando tempus navigationis. Neque satisfaceret , si se accusaret , quòd per totum annum non recitasset Horas ; sic quippe confiteretur non peccatum ; quod fecit , sed alia quæ non fecit : semel enim tantum peccavit , ponendo causam necessariam omissionis Horarum totius anni ; & significat se toties distinctis vicibus peccasse , quoties omisit , quod falsum est ; cum singula istæ omissiones fuerint omninò necessariæ , adeoque inculpabiles in se , quamvis in causa fuerint culpabiles. Causa itaque explicanda est , non ipsæ omissiones secundum se. Hæc sufficiunt pro præsentis difficultate.

Solum addo ; plus esse , aliquam actionem impedire Missam , quàm esse incompatibilem cum illa : nam impedire importat , quòd hæc actio sit ratio absentia Missæ ; studium autem in casu nostro non est ratio absentia Missæ , sed potius è contra non auditio Missæ est ratio studii ; ideo enim studet , quia non vult audire Missam. Itaque studium non habet prioritatem & independentiam necessariam , ut influat in negationem Missæ : necessarium quidem est omittere Missam positò studio , tamen hoc nevitquam sufficit , ut sit causa ; sed necesse est , ut hic & nunc sequatur negatio auditionis ideo , quia ille actus extertur. Non ergò sufficit quòd studium possit causare talem effectum , si aliundè supponatur effectus jam productus , sicut in casu supponitur , nam positâ voluntate omittere , moraliter censetur esse omisio.

Sicuti ergò non teneor (saltem probabiliter) ad restitutionem damni , quod jam moraliter ab altero erat illatum , idque quia tunc non sum moraliter causa efficax damni ; ita probabiliter illud studium non est peccaminosum , quia moraliter non est causa efficax omissionis Sacri.

Confirmatur ab alio simili : si lumen semel impediatur per occlusionem fenestæ , reliqua impedimenta , quæ potuissent idem lumen impedire , nullo modo impediunt ; quia prior occlusio fenestæ lumen integrè impedit. Ergò consimiliter , quando Sacrum semel impeditum est per propositum efficax non audiendi Sacrum , tamen si studium postea impeditur , moraliter tamen non censetur impedire.

Utrumque sit de hac controversia , quæ non

non est hujus alteram partem ; non debeat abundè satisfaci omisione Sacri. Major difficultas spectat ad circumstantias existimans dit carnes , post jejunii ; quæ in Confessione : Hæc adungere , se per Resolutio erit

CONC

Regulariter ligatio tiam error ad Confessione quibus quoad Confessione , advertit taverit erronea acculatio Feci hoc , obligation

404. Ratio dubitandi de veritate Conclusionis. Ratio dubitandi de veritate Conclusionis est detractio græ ergo confessus mento gravi ; commissi , fecerunt diversam ras.

Consimiliter plumbeum , putans projecisse argenteum peccatum quod taras te fecisse aliud , quod non fiteris peccatum que ideo ut corbes dicere : Pro alium , &c.

Ob hanc fo

non est hujus loci, sive elegeris unam, sive alteram partem, certum est, quod illud studium non debeat explicari in Confessione; sed abunde satisfacit penitens, accusando se de omissione Sacri.

Major difficultas est de hoc casu (qui spectat ad circumstantiam, Quomodo) Joannes existimans hodie esse diem jejunii comedit carnes, postea deprehendit non fuisse diem jejunii; quaritur, an satisfaciat dicendo in Confessione: Fregi jejunium; an verò debeat adungere, se peccasse ex conscientia erronea? Resolutio erit

CONCLUSIO XVIIII.

Regulariter loquendo non est obligatio explicandi conscientiam erroneam, maxime quoad Confessiones præteritas, in quibus non fuit explicata: quoad Confessiones verò præteritas, quando penitens ipse advertit vel dubitat, an peccaverit solum ex conscientia erronea, tunc optimè facit accusando se hac formulâ: Feci hoc, putans me facere contra obligationem gravem.

Ratio dubitandi de veritate hujus Conclusionis est; quia licet detractio v. g. cum documento gravi vero, & cum documento tantum existimato gravi, non differant specie, immò sint æquales in malitia; differunt tamen numero, & una non est alia: nam detractio levis, existimata gravis, non est detractio gravis, seu in materia gravi. Si ergo confessus es detractorem cum documento gravi, non es confessus eam, quam commisit, sed aliam distinctam circa materiam diversam, quam nunquam commiseras.

Consimiliter, si projecisti in flumen vas plumbeum, putans esse argenteum; vel vas tuum, putans esse alienum; & confitearis te projecisse argenteum & alienum; non dixisti peccatum quod reverà fecisti, sed quod putaras te fecisse, cum illud non feceris, sed aliud, quod non es confessus. Ergo non confiteris peccatum verum, sed æstimatum, atque ideo ut confitearis peccatum verum, debes dicere: Projeci in flumen vas meum, putans alienum, &c.

Ob hanc fortè rationem, Salas Tom. 1.

in 1. 2. tract. 8. disp. unicâ, sect. 3. n. 28. in fine addidit hæc verba: Cùm verò quis remlicitam egit, putans esse illicitam, ut si occidat feram, putans esse hominem; debet errorem exprimere; alioquin enim non intelligitur malitia actus externi, quia occisio feræ mala non est.

Verùm difficilis est ea doctrina ob onus, quod imponitur penitenti, iteratò confitendi eadem peccata cum illa circumstantia, quam in prima Confessione non cognoverat: v. g. aliquis sapius confessus fuit violationem voti, si postea doctor factus cognoscat; se verè non fuisse obligatum, deberet iterum confiteri ea peccata, explicando non fuisse transgressiones voti veri; sed æstimati. Ideo dicendum existimo cum Sanchez lib. 1. Sum. c. 11. n. 5. & Aliis, quos citat & sequitur Lugo hic disp. 16. n. 503. & Dicastillo disp. 9. n. 710. agere contra conscientiam errantem, non esse speciale peccatum; & ideo sat esse fateri præcepti violationem, quam conscientia errans dictabat, non declarando fuisse contra conscientiam errantem.

Dixi autem consultò in principio Conclusionis: Regulariter loquendo: quia aliquando erit hæc circumstantia explicanda, v. g. ob Censuram, quæ tunc non incurritur: v. g. qui suadente diabolo percuteret laicum, putans esse Clericum, propter illam percussione, est ex conscientia erronea sacrilegam, non incurteret penam Excommunicationis, quam alioquin incurreret, si percussus verè fuisset Clericus. Præterea quando materia est talis, quæ, seclusâ erroneâ conscientia, non esset peccatum, ut si puer accuset se de violatione jejunii, Confessarius non intelliget fuisse peccatum, nisi dicat conscientiam erroneam. Sed hoc per accidens est, ut patet.

Quòd verò per se loquendo hoc non sit omninò necessarium tam quoad Confessiones præteritas, quam præteritas, probatur ex Tridentin. sess. 14. cap. 5. ubi nihil aliud requirit ad integram Confessionem, quam ut penitentes declarent omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem, conscientiam habent; omnia (inquam) in specie & sigillatim: atqui hoc facit, qui explicat peccatum commissum ex conscientia erronea, hæc minimè declarata; ergò &c.

Minor (quæ sola habet difficultatem) probatur (& erit responsio ad rationem dubitandi) quia confessionem carnium esse malam malitiâ formali; non est esse prohibitam, sed representari prohibitam; & tamen imperari à voluntate. Patet: quia tametsi comestio à parte rei foret prohibita, si tamen non representetur prohibita, nunquam formaliter erit mala, sed tantum objectivè seu materialiter.

Igitur K k k k k 3

403.

405.

Sánchez, Lugo, Dicastillo.

406.

Concl. Trid.